

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๐๖

ยึดหลักมัชฌิมาไว้ให้ดี

ทุกท่านที่มาจากสถานที่ต่าง ๆ มุ่งหน้าเพื่อศึกษาและปฏิบัติ เจตนาที่เคยตั้งไว้
อย่างไร โปรดคำนึงเสมอ เพราะเจตนาเป็นหลักสำคัญ และเป็นเครื่องเตือนใจไม่ให้เรา
ไปจากหลักของการดำเนิน อุตสมบัติเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าสิ่งอื่นใด ฉะนั้น อริยาบททั้งสิ้น
คือ ยืน เดิน นั่ง นอน พึงสำนึกถึงเรื่องของตัวเอง เรื่องทั้งหมดทั้งภายนอกและภายใน
จงถือเป็นเรื่องของตัวจะวินิจฉัยให้ทราบเหตุดีเหตุชั่ว แล้วปล่อยวางไว้ตามควร การ
ปฏิบัติไม่ได้ผลเท่าที่ควร โดยมากเนื่องจากการลืมตัวและลืมเรื่องของตัวเองซึ่งควรปฏิบัติ
ต่อกัน เฉพาะอย่างยิ่งคือ การปรับปรุงจิตใจให้มีความมั่นคงต่อหลักธรรม และรู้วิธีการศึกษา
ไว้ไม่ให้สิ่งที่ชั่วเข้ามาแทรกซึมได้ นั่นแล เป็นทางปฏิบัติชอบของพระผู้มีพระภาคเจ้า และ
พากเพียรในทางที่ชอบ

โลกที่มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ เนื่องจากการปรับปรุงจิตใจให้
มีหลักฐานมั่นคงต่อตนเองและหน้าที่การงาน ไม่ปล่อยใจให้เรวเรไปตามอารมณ์เครื่อง
ผลักดันไปทางหายนะ หรือเป็นสื่อแห่งความหายนะ จึงสามารถสร้างตนและโลกให้เป็น
ปึกแผ่นแน่นหนาได้ คนมีหลักใจเชื่อว่ามีหลักทรัพย์เป็นเครื่องประดับตน ทำผู้นั้นให้งาม
และมีสง่าราศีในสังคมและที่ทั่วไปไม่มีวันจิตจาง ไม่มีเครื่องประดับใดจะสามารถทำคน
ให้งามตลอดด้วย เหมือนผู้นำธรรมมาเป็นเครื่องประดับกาย วาจา ใจของตน เพราะ
เครื่องประดับอื่นย่อมเป็นไปได้ตามวัย จากนั้นก็ร่วงโรยไปเพราะขาดความนิยม ไม่
เหมือนธรรมซึ่งเป็นความงามอยู่ตามหลักธรรมชาติ

ฉะนั้น การอบรมใจให้มีรากฐานมั่นคงด้วยธรรมและความรู้วิชาเครื่องรักษาตน
แต่ต้นมือ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในคนทุกชั้น ทุกวัย เช่น พ่อแม่อบรมเด็กตาม
โอกาสอันควร และส่งเด็กเข้าโรงเรียนเสียตั้งแต่เมื่อยังเด็ก ๆ เพื่อให้เด็กมีความรู้วิชา
และมีเหตุผลในสิ่งต่าง ๆ ไปในระยะนั้น จะได้ไม่เป็นคนงมงาย ทั้งเป็นการฝึกหัดเด็กให้
รู้การงานในหน้าที่ของตัวเอง จนกลายเป็นคนเคยชินต่อหน้าที่ที่ตนจะควรทำ ไม่เป็นเด็ก
เกียจคร้านและเกเร เพราะหน้าที่ของพ่อแม่จะสามารถให้การอบรมดูแลเด็ก ในด้านกา
งานแขนงต่าง ๆ ตลอดวิชาความรู้อย่างเต็มที่ก็ได้ ก็ในระยະที่เด็กกำลังหัวอ่อนและอยู่ใน

ความปกครองของตนเท่านั้น จากนั้นจะหาโอกาสให้ความรู้แก่เด็กได้ยาก แม้เขาจะประพฤติดีเป็นคนเสีย คนเกรงไปมากน้อยเท่าไร พ่อแม่ย่อมหาทางดัดแปลงแก้ไขได้ยาก

อนึ่งเด็กประเภทเกรงและโง่เขลา พ่อแม่จะเลี้ยงดูให้มีวันเติบโตไม่ได้เลยตลอดกาล แม้เขาจะมีครอบครัว หรือโยกย้ายไปอยู่ที่ไหนแล้ว ก็จำต้องมารบกวนอ่อนนวยและถากเนื้อเถื่อนหนัง กัดแทะกระดูกพ่อแม่อยู่ทำนองนั้น ไม่มีวันที่พ่อแม่จะอยู่สบายใจได้เลย การเลี้ยงดูเด็กโง่ เด็กเก เด็กเกียจคร้าน รู้สึกเป็นเคราะห์กรรมของพ่อแม่อย่างหนักยิ่งกว่าภูเขาทิ้งลูกเสียอีก ดังนั้นการตะเกียกตะกายอบรมสั่งสอน และหาอุบายให้เด็กมีความรู้ความฉลาดในวิชาและหน้าที่การงาน จึงเป็นภาระอันหนักยิ่งของพ่อแม่แต่ละครอบครัว

การส่งเด็กเข้าโรงเรียน และจ้างครูมาสอนวิชาพิเศษให้ในเวลาเด็กว่าง ตลอดการอบรมสั่งสอนให้รู้จักกิจบ้านงานสังคมและวิงวอนให้เด็กทำ ทั้งนี้ก็เพื่อจะจุดลากเด็กขึ้นจากหล่มลึก ซึ่งเป็นเหมือนเหวขวางหน้าเด็กอยู่ ได้แก่ความขัดสนจนทรัพย์อัปปัญญา ซึ่งจะเป็นเคราะห์กรรมอันร้ายแก่เด็กในอนาคต ที่พ่อแม่ผู้คอยรับบาปกรรมด้วยจะนั่งนอนใจอยู่ไม่ได้ ต้องรีบหาหนทางหลีกเลี่ยงให้เด็กเสียแต่ต้นมือ จนกว่าเด็กจะมีความรู้ความฉลาด ทั้งด้านความรู้วิชาและด้านหน้าที่การงาน แต่การเลี้ยงดูคนฉลาดและเชื่อฟัง ทั้งมีความขยันหมั่นเพียร ย่อมมีวันเติบโตและเบาใจแก่ผู้รับเลี้ยง นอกจากนั้นเขายังมองเห็นบุญคุณพ่อแม่ และท่านผู้เคยมีบุญคุณแก่เขา แล้วพยายามหาโอกาสตอบแทนบุญคุณจนได้ ไม่เป็นทำนองว่า กุ้ยมไปแล้วไม่กลับมาแทน หรือรับประทานแล้วต้องรับประทานยาถ่าย ไม่เช่นนั้นเข้าแล้วไม่ยอมออก

ย้อนกลับมาหาผู้เป็นลูกพระตถาคต ที่ปรากฏว่าเป็นผู้กินอยู่หลับนอนได้ร่วมเงาแห่งพระเมตตาของท่าน จะควรทำความรู้สึกและปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง ต่อพระโอวาทที่ทรงสั่งสอนไว้ทุกแห่งทุกมุม และเป็นพระโอวาทที่ออกจากพระทัยที่ฉลาดและบริสุทธิ์ของพระองค์ ทำอย่างไรจึงจะเป็นผู้ฉลาด และเลี้ยงตัวด้วยอามิสและธรรมโดยความเย็นกายเย็นใจ และเป็นการประดับเกียรติท่าน ไม่เป็นการบอบซ้ำแก่พระโอวาทที่ประทานไว้ หากจะทำตัวแบบลูกคนโง่ คนเก และเกียจคร้านของพ่อแม่แล้ว ก็จะเป็นทำนองว่าเลี้ยงไม่มีวันเติบโตสักที กัดแทะพระพุทธศาสนาอยู่เรื่อยไป พระพุทธเจ้าและพระศาสดาก็พลอยได้รับความชอกช้ำไปด้วย ผู้มีความรู้และปฏิบัติเป็นลุ่ม ๆ ดอน ๆ ไม่เป็นไปตาม

ทางพระโอวาทของท่าน เพราะพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนพุทธบริษัทด้วยธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี เช่นเดียวกับบิดามารดาสั่งสอนบุตรธิดาที่รักยิ่งของตน

พระสาวกท่าน ถ้าเป็นลูกก็เป็นลูกประเภทที่เลี้ยงง่ายและโตเร็ว รัฐบาลคุณและเสริมเกียรติวงศ์สกุลให้มีสง่าราศี ถ้าเป็นพระก็เป็นพระประเภทที่ไว้วางพระทัยของพระพุทธเจ้า ทั้งยังทรงพระชนม์อยู่และนิพพานไปแล้ว เป็นผู้สามารถนำมรดก คือศาสนธรรมให้เลื่องลือแก่งlobeแทนพระองค์ท่านได้ ไม่เข้าในลักษณะลูกเก และทำลายวงศ์สกุล คือที่เกิดที่อยู่อาศัย นำไฟมาเผาบ้านเผาเรือน พ่อแม่ญาติวงศ์ให้ฉิบหายเดือดร้อน โปรดคำนึงถึงเรื่องทีกล่าวมาและคำนึงตัวเสมอ ว่าเราเป็นลูกพระตถาคต ปรากฏตัวในวงศ์พระศาสนาผู้หนึ่ง เป็นผู้มั่งคั่งและหน้าที่จะนำบำเพ็ญตัว ให้เป็นลูกที่ดีและดีเยี่ยมของพระตถาคต ด้วยข้อปฏิบัติที่ประทานไว้แล้วอย่างสมบูรณ์

ศีลท่านปฏิบัติรักษาอย่างไร สมาธิท่านบำเพ็ญอย่างไร ปัญญาท่านเจริญอย่างไร จึงเป็นไปเพื่อความประเสริฐ และประดับองค์พระพุทธเจ้าและสาวกท่าน จนกลายเป็นผู้ประเสริฐเลิศโลกขึ้นมา ธรรมทั้งนี้เวลานี้ซ่อนนงค้อยู่ที่ไหน ชื่อของพระธรรมเหล่านี้เราเคยอ่านกันจนติดปากชินใจ ส่วนองค์ของธรรมที่แท้จริงนั้น อาจจะถูกนั่งทับนอนทับอยู่ด้วยความเกียจคร้านอ่อนแอไม่สนใจ จึงไม่ค่อยปรากฏองค์ขึ้นมา ถ้าปล่อยให้ความสนใจและความขยันหมั่นเพียรมีโอกาสค่อยๆ เชื้อซุดคั้นบ้าง ก็อาจจะถูกเปิดเผยเป็นศีล เป็นสมาธิ เป็นปัญญา เป็นวิมุตติและเป็นวิมุตติญาณทัสสนะขึ้นมาที่กาย วาจา ใจ ของผู้บำเพ็ญนั้นบ้าง

เพราะที่เคยปรากฏแก่พระพุทธเจ้าและสาวกทุก ๆ พระองค์ ก็ทราบว่าเป็นปรากฏขึ้นที่นั่น ไม่มีที่อื่นเป็นที่ปรากฏเลย และปรากฏขึ้นทางความขยันหมั่นเพียรและสนใจ ไม่ปรากฏว่ามีทางอื่นเป็นที่เกิดขึ้นแห่งธรรมเหล่านั้นเลย แม้คำว่าธรรมเกียจคร้าน ธรรมมักง่าย ธรรมอ่อนแอ ธรรมสะตวก ธรรมสบาย เพื่อการปฏิบัติจะไม่ต้องเสียเวลาและลำบาก ก็ไม่ค่อยปรากฏว่ามีไว้ต้อนรับ ผู้ชอบความสะตวกสบายก่อนปฏิบัติและขณะปฏิบัติ ให้ได้รับผลทันกับความต้องการ นอกจากที่กล่าวไว้ว่า ธรรมทั้งหลายเกิดแต่เหตุ ถ้าเหตุดีผลก็ดี เหตุชั่วผลก็ชั่ว เหตุสมบุญผลก็สมบุญทั้งฝ่ายดีฝ่ายชั่ว ผลคอยอำนวยตามเหตุเท่านั้น

แม้องค์ของพระพุทธเจ้าเองขณะที่ทรงบำเพ็ญอยู่ ก็ปรากฏในพระประวัติตามภาษาโลก ๆ ของเรา รอดตาย จึงกลายเป็นพระพุทธเจ้าองค์ทรงความบริสุทธิ์ขึ้นมาให้โลกได้กราบไหว้ ไม่ปรากฏว่ามีธรรมอ่อนแอเป็นต้น มารอรับสนองพระองค์ให้ได้รับความ

สะดวกสบายในการปฏิบัติ จนปรากฏเป็นพระพุทธรูปเจ้าขึ้นมาเลย หากจะมีอยู่บ้างเพื่อบางรายว่าสุขภาพปฏิบัติ ขิปปาภิญญา ปฏิบัติสะดวกทั้งรู้ได้เร็ว ก็ควรคำนึงถึงคำว่าบางราย ซึ่งควรจะรับธรรมบทนี้ ส่วนมากรายอาจจะเป็นอย่างนั้นก็ได้อีก หรืออาจจะยากและไม่เป็นได้อย่างนั้นก็ได้อีก ถ้าเราเป็นได้เร็วอย่างนั้น เราก็เป็นคนหนึ่งของธรรมบทนั้น แต่จะเป็นรายไหนก็ตาม ขึ้นชื่อว่าความขยันหมั่นเพียรเพื่อความหลุดพ้นไปเสียได้ในวันนี้ นี้แลเป็นการดียิ่งกว่านอนใจเพื่อวันหน้าหรือชาติหน้า ซึ่งอาจจะทำให้ผู้บำเพ็ญเกิดความประมาทนอนใจ หรือถอยความเพียรพยายามอันเป็นเหตุให้เสียผลที่จะพึงได้รับไปเสียได้

ผู้ต้องการพ้นทุกข์ไปตามพระพุทธรูปเจ้าและพระสาวกท่าน โปรดสำเหนียกข้อธรรมข้อธรรมด้วยดี ทั้งภาคปฏิบัติและวิธีดำเนิน อย่าให้เคลื่อนคลาดจากหลักมัชฌิมาคือสายกลาง จะบรรลุถึงผลเป็นที่พึงพอใจ ประเภทเดียวกันกับที่พระพุทธรูปเจ้าบรรลุถึง โดยมีต้องวิตกเดือดร้อนใจว่าพระพุทธรูปเจ้านิพพานแล้ว ขอแต่ยึดหลักมัชฌิมาไว้ให้ดีอย่าให้ปลื้มแวง ผลต้องเป็นเช่นเดียวกันแน่นอน เช่นเดียวกับสิ่งของที่สำเร็จรูปมาจากโรงงานต่างประเทศหรือในประเทศ ที่ส่งเข้าสู่ห้างร้านหรือท้องตลาด แม้จะถูกผลิตออกมาจากโรงงานของประเทศใดก็ตาม เมื่อสินค้าได้ถูกส่งออกมาจากโรงงานนั้น ๆ แล้ว โรงงานนั้น ๆ ย่อมยังคงอยู่ตามปกติ มิได้ถูกฉิบหายไปตามสินค้าที่ส่งออกไป และยังสามารถผลิตสินค้าได้อีกมากมายตามเคย

มัชฌิมาปฏิบัติทานนี้เปรียบเหมือนโรงงานแหล่งใหญ่ในไตรภพ สามารถผลิตสาธุชนทุกชั้นให้มีความรู้ความฉลาดโดยลำดับ จนสามารถรู้แจ้งแทงตลอด ซึ่งเครื่องปกปิดกำบังภายในใจ กลายเป็นผู้บริสุทธิ์ขึ้นมาจากหลักมัชฌิมา อันเป็นโรงงานดั้งเดิมของพระพุทธรูปเจ้า เช่นเดียวกับเขานหินสินค้าออกจากโรงงานใหญ่สู่ท้องตลาด ฉะนั้น คุณธรรมที่เปรียบเสมือนสินค้า ซึ่งผู้บำเพ็ญจะพึงได้รับเป็นเกียรติ ทั้งชาตินี้และชาติหน้า ตลอดคุณธรรมอันเปี่ยมนั้น จะนับประมาณคุณค่าราคาไม่ได้

เพราะไม่เคยปรากฏมีรายใดสามารถนำเอาคุณธรรมที่ตนและผู้บำเพ็ญจนปรากฏผลแล้ว ออกตีราคาค่างวดของคุณธรรมขายตามตลาด ว่าผลของท่านมีราคาเท่าไรนั้น ผลของศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ มีราคาเท่าไรนั้น ผลของสมาธิ คือความเยือกเย็นใจมีราคาเท่าไรนั้น ผลของปัญญาเครื่องรื้อถอนกิเลสมีราคาเท่าไรนั้น และผลของมรรคผลนิพพานอันเป็นธรรมเอก มีราคาเท่าไรนั้น พอที่จะเทียบว่าซื้อคุณธรรมเหล่านั้นมาไว้ประดับตนและบ้านเรือน ไม่ต้องยอมตัวเป็นผู้ขัดสนจนใจในความสุขความเจริญ อันเป็น

สิ่งที่สัตว์ปรารถนากันทั่วโลกอีกต่อไป จะเป็นผู้นั่งนอนอยู่เหนือกองสมบัติ คือคุณธรรม เหล่านั้น

แต่จิตใจที่คุณธรรมทั้งนี้ไม่มีซื้อขายตามท้องตลาด ผู้มีความขัดข้องและต้องการเครื่องแก้ไขนานาประการ จึงไม่มีทางแลกเปลี่ยนเพื่อผ่อนคลาย ผู้มีความสุขหรือความทุกข์เล็กน้อย จึงเป็นภาระของตัวจะเสวยผลแต่ผู้เดียว โดยจะหาผู้ช่วยแบ่งหนักแบ่งเบาไปบ้างไม่ได้ ดังที่สัตว์และมนุษย์ได้รับทุกข์ทรมาน ซึ่งเป็นที่น่าสงสารเวทนา ก็หาทางแก้ไขและผ่อนคลายให้ไม่ได้ จำต้องปล่อยให้ผ่านไปโดยกรรมของสัตว์เสียเอง แม้ที่สุดพ่อแม่ของเราได้รับความทุกข์ทรมาน ก็ยังไม่สามารถช่วยปลดเปลื้องออกให้ท่านได้ จำต้องปล่อยให้เป็นภาระกรรมของท่านและของเราจะพึงเสวยตามวิบากที่เกิดขึ้นมาเล็กน้อย ในสัตว์และบุคคลเป็นราย ๆ ไป

ฉะนั้น ผู้มุ่งความสุขความเจริญแก่ตนในปัจจุบันและอนาคต จึงไม่ควรมองข้ามหลักของกรรมซึ่งมีอยู่กับทุกคน ถ้ากรรมและผลของกรรมไม่มีอยู่ในมวลมนุษยและสัตว์แล้ว โลกก็ไม่ควรทำกรรมและไม่ควรได้เสวยผลของกรรม อันเป็นส่วนดี ชั่ว และสุข ทุกข์อย่างที่เห็น ๆ รู้ ๆ กันอยู่ทั่วดินแดน ไม่มีรายใดจะอยู่เหนืออำนาจความดี ชั่ว และสุข ทุกข์ที่เกิดขึ้นจากกฎของกรรมที่ตนทำไว้เลย อนึ่งถ้าคนและสัตว์ที่ตายแล้วสูญจริง ๆ ก็ไม่ควรมีคนและสัตว์มาเกิดและเสวยสุขและทุกข์ อันเป็นเรื่องของกรรมเคลื่อนอยู่ในโลกที่เข้าใจว่าตายแล้วสูญนี้อีกต่อไป โลกนี้จะได้มีเวลาว่างจากการต้อนรับความเกิดความตายของคนและสัตว์ไปบ้าง แม้จะมีอยู่บ้างก็ควรให้เป็นหน้าที่ของต้นไม้ ภูเขา และดินฟ้าอากาศ ซึ่งไม่รู้ภาษา เป็นผู้เกิด ตาย รับเคราะห์กรรมแทนมวลมนุษยและสัตว์ เป็นการเหมาะสมยิ่ง

แต่เพราะเหตุใด การเกิด ตาย จึงเป็นเรื่องของมนุษย์และสัตว์เสียเอง ทั้งนี้เพราะกรรมและผลของกรรมไม่ใช่ฟุตบอล จึงมิได้กลิ้งไปตามความชอบใจของผู้ต้องการให้เป็นต่าง ๆ แต่มันขึ้นอยู่กับผู้ทำกรรมต่างหาก ผลคือความดี ความชั่ว และสุข ทุกข์ จึงมิได้สูญไปจากโลกที่ทำกรรมอยู่เป็นประจำ

ฉะนั้น การพิสูจน์ดูกรรมและผลของกรรม พิสูจน์ดูการตายแล้วเกิด หรือตายแล้วสูญ พิสูจน์ดูโลกนี้และโลกหน้า และพิสูจน์ดูความเปลี่ยนแปลงของภพชาติ ถ้าไม่ย้อนเข้ามาพิสูจน์ตัวเองซึ่งเป็นองค์การสำคัญของสิ่งเหล่านั้นแล้ว จะไม่มีวันพบหลักฐานความจริงได้เลย เช่นเดียวกับการตะครุบเงาออกจากตัวนั้นแล เพราะหลักสำคัญของสิ่งเหล่า

นั้นมันขึ้นอยู่กับใจของแต่ละราย ๆ ใจซึ่งเป็นผู้ทำงานในหน้าที่เหล่านี้โดยตรงและเป็นเวลานานแสนนาน ทำไมจะไม่รู้ผลงานในหน้าที่ของตัวเอง

งานทางโลกที่เขาทำขึ้นมากน้อยเท่าไร แม้จะมีการหลงลืมไปบ้าง แต่เมื่อมาตรวจค้นดูบัญชีน้ำบัญชีแล้วก็ยังพอทราบได้ว่า ได้มาเท่านั้น จ่ายหมดไปเท่านั้น ยังคงเหลืออยู่เท่านั้น แต่งานของใจที่ทำการสั่งสมกรรมดี กรรมชั่ว ผลดี ผลชั่ว สุข ทุกข์ และสั่งสมภพชาติใหญ่น้อยใส่ตัวเองให้ได้รับผลเป็นสุขเป็นทุกข์อยู่ตลอดเวลา ก็ควรจะมีการตรวจค้นดูบัญชีภายในใจบ้าง โดยวิธีอบรมใจให้ได้รับความสงบซึ่งเป็นวิธีรวมยอดผลรายได้ที่ใจทำและเก็บสั่งสมไว้ และใช้ปัญญาตรวจตราคลี่คลายนับอ่านดูสิ่งนั้น ๆ ที่ใจทำและเก็บรวบรวมไว้บ้าง ย่อมจะมีทางรู้ได้โดยลำดับ และมีทางระบายหรือขับถ่ายสิ่งที่เห็นว่าเป็นภัยแก่ใจออกได้เป็นลำดับ

ยิ่งมีการรวบรวมโดยทางสมาธิ และคลี่คลายโดยทางปัญญาได้มากเท่าไร ก็ยิ่งมีทางรู้เรื่องของตัวมากขึ้น ว่าใจเป็นผู้ก่อกรรมทำเข็ญ สร้างภพสร้างชาติใส่ตัวเอง เพราะการเกิดการตายทุกภพทุกชาติมันเป็นเรื่องของจิตแต่ผู้เดียว ไม่มีสิ่งใดมาแยงหน้าที่ทำได้ แม้การคลี่คลายดูสิ่งที่จิตสั่งสมไว้ในตนก็เป็นหน้าที่ของจิตจะหาอุบายเลือกเฟ้นเพื่อปลดเปลื้องตนเอง จนปรากฏเป็นอาสวักขยญาณขึ้นมาที่ใจดวงเคยเป็นโรงงานสั่งสมเรื่องต่าง ๆ ทั้ภมตตัวเองนั้น คำว่ากรรมดีก็ดี ผลของกรรมทุกประเภทก็ดี ตายแล้วเกิดหรือตายแล้วสูญก็ดี ภพหน้ามีหรือไม่มีก็ดี การเปลี่ยนแปลงแห่งภพชาติของสัตว์ก็ดี ทั้งนี้จะถูกเปิดเผยขึ้นมาที่ใจโดยไม่ต้องสงสัยและถามใคร

การพิสูจน์ดูเรื่องที่เกิดกับตัวมีเรื่องกรรมเป็นต้น ต้องพิสูจน์ลงที่สาเหตุ คือใจ จะไปพิสูจน์ที่อื่นไม่มีวันเจอความจริงตลอดเวลา แม้ใจจะทำหน้าที่สั่งสมกรรมร้อยแปดพันประการ และพาให้เกิดให้ตายอยู่ตลอดอนันตกาลก็ไม่มีทางทราบได้เลย ถ้าไม่พิสูจน์ลงที่ต้นเหตุคือใจ การพิสูจน์ไม่เจอตต้นเหตุข้อเท็จจริงประจักษ์ใจ โฉนจะสามารรู้ได้ว่าความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความไปเป็นของจิต เป็นมาด้วยวิธีใด ขณะนี้จิตเป็นอยู่อย่างไร ข้างหน้าจิตจะเป็นไปอย่างไร

หลักของวิภูฏะ ได้แก้ต้นเหตุ คือใจเป็นผู้ประดิษฐ์กรรมดีกรรมชั่ว ใจจึงเป็นเหมือนโรงงานผลิตสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จรูปออกมา ที่เรียกกันว่าผลกรรม ซึ่งทำให้ผู้รับเสวยเป็นสุขบ้าง เป็นทุกข์บ้าง โดยไม่เลือกชาติชั้นวรรณะ เพราะอำนาจของกิเลสที่เป็นเชื้อฝังอยู่ในใจผลักดันให้ทำกรรม ในวิภูฏานสาม ท่านกล่าวไว้ว่า กิเลสวิภูฏะ กรรมวิภูฏะ วิปากวิภูฏะ กิเลสเป็นเหตุให้สัตว์ทำกรรมและให้รับเสวยผล วนไปเวียนมาทำนอง

นี้ตลอด อนันตกาล เพราะกิเลสเป็นเหตุเพียงอันเดียวเท่านั้น วัฏฏะของใจก็หมุนไปเวียนมา ไม่มีวันจบสิ้น ถ้ามิได้ดับเชื้อภายในนี้เสียให้สิ้นซากลง กรรมและวิบากย่อมมีทางสืบต่อการเกิดการตายของสัตว์ ผู้จำต้องรับผลตามลำดับแห่งภพ จะหาวันสิ้นสุดลงไม่ได้ ต้องเป็นวัฏฏวนอยู่ทำนองนี้ตลอดไป

การตายแล้วสูญตามความคิดเห็นของนานาจิตตังนั้น จึงหาที่สอดแทรกลงไม่ได้ ในระหว่างแห่งภพของสัตว์ผู้มีกิเลสภายในใจ ซึ่งรอจะเกิดอยู่ทุกโอกาสที่จิตเคลื่อนย้าย ออกจากร่างเก่าภพเก่าของตน เพื่อปฏิสนธิในภพต่อไป ก็การตายแล้วสูญนี้ ผู้แสดงไม่สามารถจะหาหลักฐานยืนยันได้ว่า สูญเพราะเหตุไร เพราะตามที่สังเกตกันทั่ว ๆ ไปแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีอะไรสูญไปจากโลกที่สมบูรณ์ด้วยวัตถุและนามธรรมนานาชนิดนี้เลย ถ้าทุกสิ่งสูญจริงตามที่เข้าใจแล้ว สัตว์ บุคคล หญิง ชาย นานาชนิดเกิดมาได้อย่างไร ถ้าไม่มีสิ่งมีอยู่เป็นตัวรับประกันแล้ว ทุก ๆ สิ่งไม่ว่าเพียงสัตว์ บุคคล แม่น้ำไม้ ภูเขา ตลอดสิ่งไม่มีวิญญูณครองทั่ว ๆ ไป จะปรากฏขึ้นมาไม่ได้เลย เท่าที่สิ่งต่าง ๆ ปรากฏตัวขึ้นมาได้ทั้งนี้ เพราะฐานเดิมในคำว่ามีรับรองตายตัวอยู่แล้ว เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ เหล่านี้เป็นธาตุเดิม ตั้งเป็นหลักอยู่อย่างสมบูรณ์ ส่วนอาศัยจึงมีทางเกิดขึ้นได้

สิ่งที่มีวิญญูณครอง เช่น มนุษย์และสัตว์เป็นต้น ก็มีจิตหรือใจเป็นเชื้อเดิมที่ไม่มีการสูญเสีย เป็นหลักประกันความเกิดให้สัตว์และบุคคลมีโอกาสปรากฏตัวขึ้นมา คืออาศัยธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศธาตุ อันเป็นมาจากธาตุเดิมด้วย อาศัยจิตอันเป็นตัวธาตุเดิม และรับประกันทางด้านความรู้สึกประจำร่างของสัตว์และบุคคลด้วย ทั้งฝ่ายธาตุรู้ คือจิต และฝ่ายธาตุไม่รู้ คือดิน น้ำ ลม ไฟ และอากาศธาตุผสมส่วนกันเข้าตามกฎของวัฏฏะหรือกฎของธรรมชาติของความหมุนเวียนได้ส่วนสัดกันแล้ว ย่อมปรากฏตัวออกมาที่โลกให้นามว่าเกิด แต่เมื่อถึงกาลที่สิ่งผสมนี้สลายตัวลงสู่ธาตุเดิมของตน ๆ โลกก็ให้นามอีกนามหนึ่งในธาตุจำพวกเดียวกันนั่นเองว่า ตาย

เรื่องเกิดเรื่องตายจึงออกมาจากกองผสมแห่งธาตุของคนและสัตว์รายหนึ่ง ๆ เท่านั้นเอง การสลายของธาตูกองผสมนี้ย่อมลงไปรวมอยู่ในธาตุเดิมอันเป็นส่วนใหญ่ของตน มิได้สูญสิ้นไปไหน แม้จิตที่เป็นธาตุรู้ เมื่อออกจากร่างแล้วก็แสวงหาที่ปฏิสนธิต่อไปตามอำนาจของเชื้อที่มีอยู่กับตัวจะอำนวยในกำเนิดใด เป็นธรรมชาติไม่สูญ เช่นเดียวกับธาตุทั่ว ๆ ไป

กฎแห่งความหมุนเวียนของธาตุย่อมมีอยู่เป็นธรรมชาติแต่ไหนแต่ไรมา เช่นสัตว์เกิดสัตว์ตาย ก็คือความแปรสภาพ หรือความหมุนเวียนของธาตุนั่นเอง มิใช่ความสูญสิ้น

ของธาตุ ถ้าทุกสิ่งให้ให้นามว่า ธาตุเดิม แต่สูญสิ้นไปเสีย โลกนี้หรือโลกไหนก็เป็นโลกอยู่ไม่ได้ เช่น ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ อากาศธาตุ และวิญญาณธาตุ ได้สูญสิ้นไป สิ่งที่เป็นธาตุอาศัย เช่น ต้นไม้ใบหญ้า สัตว์ บุคคล เป็นต้น ก็สูญสิ้นไปตาม ๆ กัน ไม่มีสิ่งใดจะฝืนตัวอยู่คนเดียวและสิ่งเดียวได้ในโลกสูญโดยประการทั้งปวง

วิญญาณธาตุ ถ้าแปลตามภาษาโลกเราฟังกันง่าย ๆ ก็คือ จิต นั้นเอง ร่างของสัตว์ของบุคคลที่มีความรู้สึกแฝงอยู่เนื่องจากจิตเข้าครองตัวอยู่ แม้จะมีรูปร่างต่างกันแต่จิตในความรู้สึกเป็นจิตเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมที่เป็นพลังฝังอยู่ในจิต ดีหรือชั่วเป็นสิ่งผลักดันให้ไปเกิดในกำเนิดต่าง ๆ แม้จะเป็นกำเนิดที่ไม่พึงพอใจ ก็จำต้องยอมรับผลของกรรมที่ตนทำไว้ เช่นเดียวกับลูกหญิงลูกชายที่เกิดจากหัวอกพ่อแม่ แม้จะเป็นคนหูหนวก ตาบอด ไข้ บำ เสียจริต มีอวัยวะไม่สมประกอบ ก็จำต้องยอมรับว่าเป็นบุตรธิดาของตนจะนั้น เพราะฉะนั้นคนหรือสัตว์จึงมีการเหลื่อมล้ำต่ำสูงต่างกันในด้านสมบัติประจำตน แม้จะเป็นสัตว์ประเภทเดียวกัน และเป็นมนุษย์ประเภทเดียวกัน ก็ย่อมมีลักษณะต่างกัน เพราะอำนาจแห่งกรรมที่ทำไว้ไม่เหมือนกัน จำแนกสัตว์ให้ประณีตเลวทรามต่างกัน

ถ้ามิใช่กฎของกรรม คือยกมามอบให้เป็นกฎของเราทุกคนมีอำนาจเสียเองแล้วต่างก็ปีนป่ายขึ้นไปอยู่บนปราสาทสูงห้าแสนโยชน์ตั้งอยู่เหนือทุกซ์ทั้งหมด ไม่ยอมให้ทุกซ์หน้าไหน ๆ ตามรบกวนใจได้เลย และต่างก็จะห้อยโหนโยนตัวอยู่บนปราสาทเหนือฟ้า ไม่ยอมมองหน้าลงมาดูแดนแห่งทุกซ์ตั้งที่เป็นอยู่เลย นอกจากนั้นถ้าเป็นผู้แสดงแล้วจะพาเพื่อน ๆ หนุ่มสาวชาวแสนสำราญ เหาะเหินเดินฟ้าพาเที่ยวเกี่ยวนางแสนสุขอยู่บนปราสาทนิรทุกซ์ และเที่ยวดูหนัง ดูละคร ดูฟ้อนรำวงในห้องอันโอโถงกว้างแสนโยชน์บนฟ้าฟ้าอันสูง สุดกำลังของทุกซ์จะเอื้อมถึง ทั้งเป็นสถานที่น่าเจริญหู เจริญตา เจริญใจ ทั้งเป็นความสง่างามและทรงไว้ซึ่งสิริมหามงคล ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนในแหล่งแห่งไตรโลกธาตุ

แต่มันไม่เป็นไปตามกฎที่นึกใฝ่ฝัน มิหนำยังกลับมาปลง อนิจจา วต สงขาร เป็นธรรมสังเวชในสังขารธรรมซึ่งเป็นกองธาตุส่วนผสม มีความแปรปรวนประจำตนตลอดเวลา ตามกฎแห่งวัฏวนสาม และนำทุกซ์มาให้ เหมือนแม่น้ำลำธารไหลรินอยู่ด้วยความทุกซ์ไม่มีวันจบสิ้นลงได้

คำว่าภพหน้ามีหรือไม่นั้น โปรดทราบตามวิถีแห่งการเกิดตายของสัตว์ที่อธิบายผ่านมาแล้ว เพราะถ้าไม่มีภพชาติ การเกิดตายของสัตว์ก็ยุติกันลงได้ ไม่มีอะไรมาทำให้

กำเริบ ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งที่เป็นเชื้ออยู่ภายใน ทำให้จิตกำเริบและหมุ่นตัวเป็นภพเป็นชาติ ขึ้นมา และพวงเอาทุกขีในแหล่งแห่งไตรโลกธาตุติดมาด้วย

“โลกหน้ามีหรือไม่” ก็เวลานี้และวันนี้ยังมี วันพรุ่งนี้จะห้ามไม่ให้มีได้อย่างไร เพราะทั้งสามวันนี้มันเป็นกฎของธรรมชาติจะหมุ่นรอบตัวของเขาเอง โดยไม่มีใครไปตก แต่งและห้ามปรามเขาได้ เรื่องโลกนี้กับโลกหน้าก็เป็นกฎอันตายตัวเช่นเดียวกัน สัตว์ทุกประเภทในโลกทั้งมวล จะมีสัตว์ตัวไหนบ้างไม่มีที่อยู่ แม้แต่นักโทษเขายังมีเรือนจำเป็นที่ กินอยู่หลับนอน ไม่เห็นเขาสิ้นท่าเพราะไม่มีที่อยู่ เราไม่ใช่ักโทษทำไมจะไปคิดน้อยเนื้อ ต่ำใจกลัวไม่มีโลกจะอยู่ นับแต่วันเราเกิดมาจนถึงวันนี้ มีวันไหนบ้างที่เราจนมุมเพราะหา โลกอยู่ไม่ได้ ยังไม่เคยปรากฏมีสักวันเดียวและรายเดียว สัตว์ประเภทใดเกิดในภพใดก็ ต้องมีโลกอยู่ตามภพและกรรมของตัว

แม้แต่พระเทวทัตที่รำลือกันว่าท่านทำกรรมหนักมาก คล้ายกับจะไม่มีโลกไหน ดำเนินท่านไว้ได้ แต่ครั้นแล้วท่านก็มีได้จนมุม ยังมีโลกอยู่เช่นเดียวกับสัตว์โลกทั่วไป โลกหน้า โลกหลัง ไม่เคยได้ยินว่าขาดสูญหรือบกพร่อง สิ่งที่บกพร่องก็คือการทำตัวให้ สมบูรณ์ด้วยเครื่องสำหรับกินอยู่หลับนอน เครื่องใช้สอย และการทำตัวให้เป็นคนดีมี ทรัพย์ภายนอก ทรัพย์ภายในสมบูรณ์ เพื่อสนองความจำเป็นในเวลาต้องการเท่านั้น เรา จะไปกลัวโลกหน้าหรือโลกไหนจะบกพร่อง ยิ่งกว่าตัวของเรากพร่อง ถ้าเรากพร่อง แล้ว แม้จะอยู่ในโลกที่สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินเงินทอง เรากก็ต้องเป็นคนจน และยอมรับ ทุกขีในโลกที่สมบูรณ์อยู่โดยดี

เช่นเราไม่มีเงินติดกระเป๋าไปด้วยพอควร เพื่อซื้ออาหารรับประทานและสิ่งจำเป็น อื่น ๆ แล้วลองเดินผ่านห้างร้านและตลาดอันเป็นที่สมบูรณ์ด้วยเครื่องอุปโภคบริโภค ลองดู จะทำให้เรารู้สึกหงายหงายและเป็นเศรษฐีมีเงินมากขึ้นมา เพราะการเดินผ่าน ตลาดได้หรือไม่ มันต้องเป็นทำนองคนอยู่ในกลางทะเล แต่หาน้ำจะดื่มไม่มีนั่นเอง เพราะน้ำในทะเลมันมีรสเค็มจัดจนดื่มไม่ได้ นี่เพียงโลกที่สมบูรณ์ยังมีทางทนหิวแสบ ท้อง แล้วเราจะไปกลัวโลกไหนยิ่งกว่ากลัวตัวของเราจะอดอยากขาดแคลน ฉะนั้นจึงควร ปรับปรุงโลกในตัวของเราให้สมบูรณ์

ถ้าโลกในตัวเราสมบูรณ์แล้ว จะไปโลกไหนก็ไม่อดอยากขาดแคลน จะกลายเป็น ความสมบูรณ์ไปหมดทั้งโลกนี้ทั้งโลกหน้า ทั้งอยู่ในบ้านในวัด ทั้งออกจากบ้านไปสู่ตลาด ตลาดเล ทั้งอยู่ในเมืองนี้ ทั้งจะไปอยู่ในเมืองโน้น ทั้งอยู่ในประเทศนี้ ทั้งจะไปอยู่ใน ประเทศนอก ไม่มีอดไม่มีอั้น ถ้าเราสมบูรณ์ด้วยสติปัญญาและทรัพย์สินเงินทองแล้ว คำ

ว่าโลกแล้วอย่ากลัวว่าอด ถ้าเป็นสินค้าจ่ายตลาดได้แล้ว จะหาที่เหยียบย่างไปไม่ได้ จะเต็มไปด้วยโลกและภพของสัตว์ โลกมนุษย์ที่เราเป็นอยู่ ณ บัดนี้เป็นโลกเล็กนิดเดียว ผู้ต้องการเป็นมนุษย์หรือภูมิสูงกว่ามนุษย์ โปรดบำเพ็ญคุณงามความดีเข้าให้มาก ๆ จะเป็นผู้สมหวังในภพที่เกิดและสถานที่อยู่ ทั้งจะเป็นที่พึงพอใจ ไม่เช่นนั้นเดียวจะพลาดภพ การเหยียบย่าง (เกิด) พลาดภพนี้เป็นอุปสรรคและอันตรายร้ายแรงไม่น้อยเลย โปรดทำความกลัวการเหยียบย่างพลาดภพมากกว่าการกลัวโลกหน้าไม่มี

“มนุษย์และสัตว์สับเปลี่ยนภพชาติเป็นอื่นได้หรือไม่” ก็เราผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้า และผลัดเปลี่ยนกางเกงก็ยังได้ จิตจะผลัดเปลี่ยนภพชาติของตนไม่ได้อย่างไร การผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าเราถือเป็นของธรรมดา ว่าต้องผลัดเปลี่ยนกันได้ทั่วโลก การผลัดเปลี่ยนภพชาติของใจก็เป็นกฎธรรมดาของกรรมที่ตนทำไว้ ให้ผลัดเปลี่ยนไปได้ตามสิ่งผลักดัน อันเป็นเจ้าของผู้มีอำนาจเหนือจิต ในระยะที่กิเลสวิญญูะ กรรมวิญญูะ และวิปากวิญญูะ เรื่องอำนาจครองใจอยู่ สิ่งทั้งนี้มีอำนาจผลักดันจิตให้เกิดได้ในกำเนิดต่าง ๆ โดยไม่รอให้จิตได้มีเวลาพิจารณาและตัดสินใจเลย เพราะความกดดันของกรรมที่ครองจิต ส่วนไหนมีกำลังมาก ส่วนนั้นต้องเข้าทำหน้าที่ควบคุมจิตให้เป็นไปตามอำนาจของตน

ฉะนั้นจิตจึงไม่มีโอกาสจะใคร่ครวญไตร่ตรองดูสถานที่เกิด และภพกำเนิดของตน จนปรากฏตัวออกมาซึ่งเป็นสิ่งที่เหลือวิสัยจะแก้ไขแล้ว จึงจะทราบได้ว่าตนเกิดเป็นอะไร แต่สัตว์บางจำพวกก็ไม่มีโอกาสจะทราบได้ว่าตนเป็นสัตว์ประเภทไร นอกจากมนุษย์และภูมิที่สูงกว่ามนุษย์เท่านั้นจะพอทราบได้ในภพกำเนิดของตน ๆ

พระพุทธเจ้าท่านเล็งเห็นการจตุ คือเคลื่อนจากร่าง และการปฏิสนธิ คือการเข้าสู่ภพชาติของมวลสัตว์ว่า เป็นไปไม่มีประมาณทั้งภูมิสูง ภูมิต่ำ และการสับเปลี่ยนแห่งภพชาติสู่ความเป็นสัตว์เป็นบุคคล เป็นต้น และเป็นไปได้ทุก ๆ ภายในบรรดาสัตว์ผู้มีกิเลสเป็นเจ้าครองใจ จึงทรงสั่งสอนให้อบรมจิตไปในทางที่ดี คือทาน ศีล ภาวนา เสียตั้งแต่เมื่อยังมีชีวิตอยู่ เมื่อถึงคราวจวนตัวใจจะมีที่พึ่ง ไม่กระสับกระส่ายและเขวไปในทางผิด โดยไม่คว่ำเอากำเนิดตุ๊กแกมาครองเสียบ้าง นับว่าเป็นกำเนิดที่ขาดทุนอย่างย่อยยับในภพเช่นนั้น

เราเป็นพุทธศาสนิกชนและเป็นนักปฏิบัติ เพื่อรู้สาเหตุของการเกิดการตาย ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวแห่งจิตของผู้ยังไม่หมดเชื้อของความหมุนเวียน จึงควรถือเป็นกิจจำเป็นอย่างยิ่งเหนืองานใด ๆ คือพยายามอบรมจิตให้มีความสงบเยือกเย็นและฉลาดแยบคาย เพื่อให้ทันความเคลื่อนไหวของจิตที่จะออกทำการติดต่อกับเรื่องต่าง ๆ และ

พยายามรื้อฟื้นสิ่งที่ติดแน่นอยู่กับใจและแก้ไขด้วยปัญญา อย่างนิ่งนอนใจ ความเป็นอยู่แห่งภพชาติของเรา มีความสุข ความทุกข์ ขนาดไหนที่เคยเป็นมา โปรดประมวลมาพิจารณาโดยตลอด อย่างอ้อมหมักหมมเอาไว้ จะเป็นเชื้อต่อทุกข์ภัยมาถึงตัว เช่นที่เคยเป็นมาตามภพชาติต่าง ๆ จงพยายามพิจารณาและถอดถอนออกให้หมดด้วยความเพียร

ถ้าจิตหมดเชื้อโดยสิ้นเชิงแล้ว เรื่องทุกข์ในภพไหน ๆ จะไม่มีอีกต่อไป นั่นแลท่านเรียกว่า ผู้หมดทุกข์โดยประการทั้งปวง คำว่า นิพพานัน ปรมิ สุตฺตญฺ โปรตฺทราบวํ คือ สุตฺตญฺ ทั้งมวลภายในใจนั่นเอง แต่ผู้รู้ว่ทุกข์สุตฺตญฺ ใปนั้นคือผู้บริสุทธิ์โดยสิ้นเชิง มิได้สุตฺตญฺ ใปด้วย เช่นเดียวกับหัวกลอยหัวมันที่ถูกต้มจนจิตสนิทดีแล้ว ไม่มีรสคันฝิ่งเหลืออยู่ ย่อมทรงรสชาติอันดีไว้ในหัวของมันอย่างสมบูรณ์ มิได้สุตฺตญฺ ใปตามรสคันอันเป็นพิษรับประทานย่อมมีรสเอร็ดอร่อยดีจะนั้น

ดังนั้นในอวสานแห่งธรรมนี้ จึงขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยมาก้มครองทุกท่านให้มีความสุขกายสบายใจ และมีโอกาสได้บำเพ็ญคุณงามความดีเต็มสติกำลัง จนบรรลู่ถึงฝั่งแห่งความพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิงทุกถ้วนหน้ากันเทอญฯ

www.Luangta.or.th